

ÅRSMELDING 2017

LILLESAND BY- OG SJØFARTSMUSEUM

"Lillesand by- og sjøfartsmuseum i krystallkulen". Foto: Frode Eldegard Mindrebø

2017 har vært et riktig godt år for Lillesand by- og sjøfartsmuseum med i underkant av 10.000 besøkende, og en imponerende dugnadsinnsats som i timer tilsvare langt over en ekstra full stilling. Sommertema dette året var "Lillesand i bilder – før, nå og på tvers" med utstillinger i både hovedmuseet, bakgårdsbygningene, Tollboden, annekset bak Museumsbutikken og rundt omkring i sentrum av byen.

Vi lånte bilder av fortidige og nåtidige kunstnere til "Lillesand sett med kunstnerøyne", foruten bidrag fra mange fotografer. Vi viste historiske bilder og nye bilder fra Lillesand sentrum, og bilder av lillesandere før og nå. En egen seksjon viste annerledes -Lillesand med foto-manipulasjoner, skrekvisjoner av hvordan byen kan bli seende ut i fremtiden og av digital håndkolorering. Videre var det utstillinger om Kaldvell i 3D, "De reisende" og om Cirkus Arnardo. Tollboden bød på mange skiftende kunstutstillinger under ledelse av Erlend Helling Larsen og Christian Muri Clemetsen.

Som det helt store, fikk museet en gallionsfigur, laget av Anna Karin Tabarand, gitt av Lillesand by- og sjøfartsmuseums Venner. Avdukelse ved ordfører Arne Thomassen.

BESØK:

Vi har hatt besøk av turister fra alle verdenshjørner og lokale lillesandere, mange skoleklasser, hyttefolk, cruise- og konferansegjester og flyktninggrupper.

Gjester til museumsåpningen. Foto: G.Slågedal

Gjester til konsert/foredrag

Gjester til forestilling om Kaldvell Tresliperi

Gjester på julemarkedet 2017

Totalt har vi hatt **9.793** besøkende, hvorav **684** registrerte barn og unge i 2017. Til mange arrangementer blir ikke barn notert spesielt, så antallet er høyere enn oppgitt.

Besøkstelleren i hovedmuseet viste **18.047** besøkende, etter å ha vært dividert på 2 for inn og ut besøk. Vi har ikke tellere i de øvrige utstillingsstedene.

Besøkstellere er et normalt registreringsverktøy i både museumsverdenen og på biblioteker, men vi mener den manuelle registreringen er mer nøyaktig og holder oss derfor til den, selv om det hadde vært fristende å bruke telleapparatets tall.

www.lillesandmuseet.com

Museets hjemmeside, har hatt **163.943** klikk i 2017. Siden blir stadig mere omfattende og har nå over 200 undersider.

www.facebook.com/Lillesandmuseet

Mange besøker museets side på Facebook. Denne siden har nå **596 likes** og **582** følgere, og nye kommer stadig til, uten markedsføring.

På Facebook har vi en egen side for Museumsvenner med **553** medlemmer:

www.facebook.com/groups/277364898969756/

Lillesand by- og sjøfartsmuseums Venner har **220** medlemmer, les mer om venneforeningen her:

www.lillesandmuseet.com/museets-venneforening.html

OMVISNINGER

Vi har hatt **252** omvisninger gjennom 2017, de fleste i sommersesongen, men også i alle de andre månedene i året.

6. august var siste åpningsdag for sesongen. Fra

1. til 6. august hadde vi **718** besøkende fra bl.a.

Tyskland, Sverige, Danmark, England, Sveits, Peru, Italia, USA, England, Holland og mange steder i

Norge. Det viser at behovet for et tilbud for tilreisende er stort i august måned.

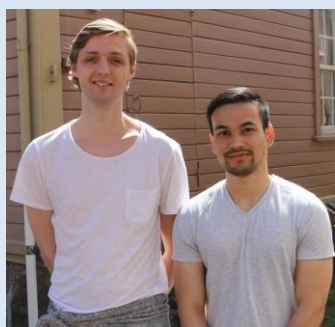

MUSEUMSÅPNINGEN 2017

Foto: Sindre Haugen Mehl/Lillesands-Posten

Det ble en flott museumsåpning, lørdag, den 17.juni. Frode Eldegard Mindrebø, Else Rønnevig og Arne Thomassen holdt innlegg og Magne Haugen underholdt på trekkspill. Peter Lukas lanserte fotoboken sin "Forandring Lillesand" og avsluttet dagen med et foredrag.

Simon Andreas Høegh Schulz
og U-dom Kem

Som en del av åpningsprogrammet ble det vist et populært innslag om det gamle industrisamfunnet på Kaldvell i museumsfjøsset. Industrisamfunnet ble her gjenoppbygget digitalt i 3D. Det var egentlig en bacheloroppgave fra universitetet i Grimstad, laget av studentene Simon Andreas Høegh Schulz og U-dom Kem. Visningen bestod også av imponerende dronefilming fra Kaldvellvassdraget. Filmen er siden blitt vist i tilknytning til utstillingen om tresliperiet på Kaldvell i 3.etg i hovedbygningen gjennom sommeren.

ÅRETS UTSTILLINGER

HOVEDUTSTILLINGER

Sommertema i 2017 var "Lillesand i bilder – før, nå og på tvers"

Fotomanipulasjon av Helene Aanderaa, basert på foto av Asborg Konnestad

HOVEDBYGNINGEN

I museets finstue var det en egen avdeling med "Lillesand sett med kunstnerøyne". Her hadde vi bilder fra Lillesand sentrum av Ronald Jakobsen, Øyvind Knudsen, Christian Muri Clemetsen, Terje Moen – 'The Moen', Erlend Helling Larsen, H. F. Gude, Henny Fernanda Muri Paulsen (8 år!), Linda Danielsen, Ansgar Mørland, Mogens Moe, Børge Christian Mosgren og Sven Groth m.fl.

Ronald Jakobsen

Christian Muri Clemetsen

Henny Fernanda Muri Paulsen

Øyvind Knudsen

Spesielt inviterte studenter fra fotolinjen ved UIA i Kristiansand stod for fotomanipulasjoner i mellomstuen. De viste bilder av hvordan byen kunne eller kan bli seende ut. Siri Sødahl laget et 'portrett' av Agnete Lauritsdotter Ulff fra 1640, hun som var gift med Lillesand sentrums første offisielle innbygger. Aleksandra Johansen viste modellbilder fra Rådhuset. Else Rønnevig og Halvor Smeland viste fotografier. Fotograf Anne Lise Jensen, Enjoy Foto, viste bilder av lillesandere før-nå.

En fotokasse etter gammel modell stod utenfor museet, og viste gamle Lillesandsbilder. Fotokassen var laget av Pål Osjord, spesielt til utstillingen.

Agnete Lauritsdotter Ulff av Siri Sødahl

Arne Thomassen før - nå.
Foto: Anne Lise Jensen

DIGITAL HÅNDKOLORERING

1. Originalt foto fra glassplate

2. Etter digital håndkolorering

3. Samme sted, våren 2017

4. Kollers hus rives, juni 2018

Som noe helt enestående for utstillingen 2017, laget høyskolelektor i fotografi, Tor Jarle Wergeland ved UIA i Kristiansand, et digitalt håndkolorert bilde ut fra et svart-hvitt original fra 1910. Det ble laget spesielt til museet. Fargelegging på denne måten gir en helt ny opplevelse av nærhet til fortiden. Motivet var elever i kjøkkenhagen ved barneskolen i Lillesand, som da holdt til i den nåværende Middelskolen. Tekstilekspert Laila Hæstad var med i prosessen med å finne de riktige fargene til barnas klær, ut fra datidens stoffer, farger og stil. Bak barna ser vi den gamle jernbanelinjen og Kollers hus i bakgrunnen.

Originalen var hentet fra glassplatesamlingen til fotograf Helge Haldorsen, og gjenskapt til digital fil av fotograf Trygve E. Tønnesen. Sistnevnte tok bilde nr.3 samme sted våren 2017, til utstillingen på Tollboden om bilder fra Lillesand før-nå. Underveis i utstillingsperioden ble Kollers hus revet (Foto: John Gustav Johansen).

Digital håndkolorering er veldig tidkrevende, og det finnes fortsatt ikke mange slike bilder i god kvalitet, muligvis er dette det første av sitt slag i Norge? Wergeland, som underviser i foto, gjorde oppdraget som en del av sin interne, faglige opplæring, så museet fikk bildet til fri bruk! Bildene var del av utstillingen i forstuen i hovedbygningen.

FOTOFELLESSKAPET VISUELT BEDRAG

Fotofellesskapet Visuelt Bedrag hadde store oppgaver til sommerutstillingen på museet. Gruppen består av Svenn Ivar Bjørkavåg Astrid Eldegard Mindrebø, Frode Eldegard Mindrebø og Merethe Ruud. En stor TV-skjerm i mellomstuen viste gruppens rundt 100 forskjellige motiver fra bysentrum: "Se Lillesand med nye øyne". Noen av bildene ble dessuten vist i bakgårdsbygningene. Gruppen stod også for metallbilder og annet som vil bli omtalt senere i denne årsmeldingen.

Fotogruppen Visuelt bedrag

Pinholebilde av Lillesand havn

Pinholekamera

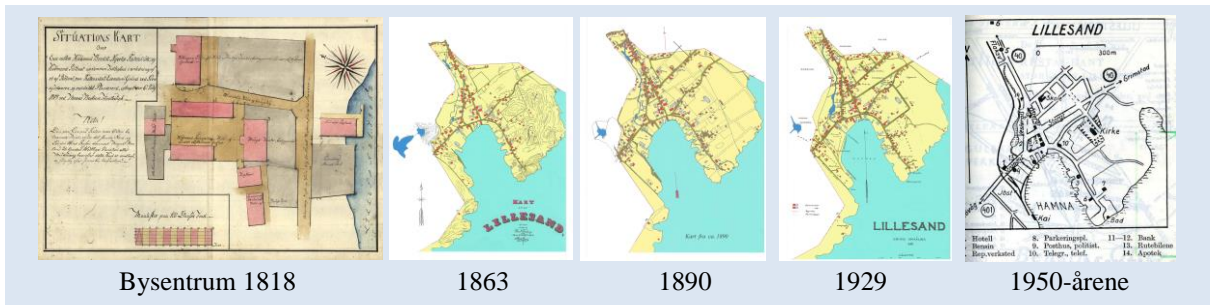
PINHOLEBILDER

Pinholekamera er rett og slett en lystett boks med et bittelite hull i. Inni boksen er det festet fotopapir. Gjennom det lille hullet kan sollyset slippe gjennom. Det avtegner solens gang over himmelen. Slike kamerabokser har Visuelt Bedrag plassert rundt omkring i byen og på museet. Etter en tid åpnes de opp, og hvis bildet er vellykket, viser det solens gang og litt av bakgrunnen. Bildet i midten her viser Lillesand havn etter tre måneder, og Lillesand havn er tydelig på større utgaver. Flere bokser vil bli 'avduket' i 2018.

KART OVER LILLESANDS BYUTVIKLING

John Gustav Johansen bidro med, utover mange gamle fotografier, også med flere kart over byutviklingen i Lillesand.

CIRKUS ARNARDO

"En enkel glede knuser tusener av sorger"(Arild Arnardo).

I spisestuen på museet hadde vi en utstilling om Cirkus Arnardo. Utgangspunkt var et bilde av en elefant i Strandgata, tatt i 2012. Siden den gang er det kommet nye regler, og vi får aldri se elefanter i bysentrum mer. Et eksempel på et før – nå-bilde, og denne gang innenfor veldig kort historisk tid. Siden er det dessverre også blitt slutt på at sirkuset innleder sesongen i Lillesand, av mangel på en egnet åpen plass. Sirkuslivet er under generelt hardt press, og Arnardo er så vidt vites det siste norske sirkuset tilbake i Norge. Lillesand blir dermed, selv om vi ikke er noen Kardemommeby, den eneste byen med eget hjemmehørende sirkus i landet. Et særtrekk som vi fant det verdt å fokusere på. Til utstillingen fikk vi låne bilder, gjenstander og plakater fra Cirkus Arnardo selv, også det gamle speilkabinettet til Arne Arnardo, hvor kvinner kunne bli delt opp i mange deler (!). Herman Berthelsen, forfatter av boken ”Sirkus i Norge”, skrev en artikkel om Norsk sirkushistorie, spesielt for museet.

Airil Arnardo med elefant

ELEFANTEN I ROMMET

Dette er et bilde fra Lillesand sentrum, som er tatt i 2012. Byen den fine bysentrum til Strandgata.

Dette er et bilde av en søtt tid.

Siden den gang, så det på bare noen måneder til da, har Lillesand blitt veldig kjærlig, så selv om byen har sitt eget sirkus, Arnardo, som er bysentrumet i kommunen, har de ikke ønsket så å oppføre seg. Dyremotstand, som tidligere ble ivret, er nå færdigst tilbakeløst og dess så små.

Tilslutt ønsket Arnardo tilbake til byen, som en bysenter og som en bysenter, med oppfølger med i byen. Vi fikk lov til å se elefanter, hunder og andre dyr på tross holdt. Dette hadde ikke vært vanlig om disse dyrene var blitt dikket behandlet av sirkuset.

Selvstige er det fortvilet med slike tider som regner med store dyr. For en del mennesker er det viktigere å observere naturen frem for ender, fremfor å ha en annen bilde, fototekst og ikke politisk korrekte bilder som på seg. Felles er å være menneskelig og mindre stadig stans i vårt moderne samfunn.

Lillesand er det mest ikke. Kardemommeby, selv om vi har et hjemmehørende sirkus.

Arnardos speilkabinett.
Foto: Normann, Domkirkeoddens fotoarkiv

NORSK SIRKUSHISTORIE

Norges første sirkus hadde premiere i Christiania (Oslo) i 1800. Det var Cirkus Høivass og var opplyst over de utvandrede og senere Gutsen Høivass.

På slutten av 1800-tallet var det mange europeiske sirkuser. Det var tyske, danske, engelske, franske, svenske, danske og andre sirkuser. De første kom fra Det Skandinaviske og den senere fra 1. verdenskrig. Det var til å begynne med, som vanlig, en ganske liten sirkus. Det var i begynnelsen små sirkuser med få personer. De hadde også en egen utstilling hvor man kunne se sirkusens utrustning som for eksempel, staller, vagn og henger. Sirkuslivet var et viktig og spennende liv i Norge.

Fremme i 20-tallet ble sirkuset, som det eneste som var stort, og det ble et stort sirkus. Det var et stort sirkus som var det som opplyst i Norge som til Norge. Det var et stort sirkus som var det som opplyst i Norge som til Norge. Det var et stort sirkus som var det som opplyst i Norge som til Norge.

Arnardo

I 1801 åpnet Norges første sirkusbyrå i Trondheim, og i 1800 åpnet den nye byrået med i hovedstaden. Det så ut som den i København.

Ved byrået åpnet i 1801 opplyst som et ca 40 utstillinger. Det var et stort sirkus som var det som opplyst i Norge som til Norge. Det var et stort sirkus som var det som opplyst i Norge som til Norge.

I 1801 åpnet Norges første sirkusbyrå i Trondheim, og i 1800 åpnet den nye byrået med i hovedstaden. Det så ut som den i København.

Ved byrået åpnet i 1801 opplyst som et ca 40 utstillinger. Det var et stort sirkus som var det som opplyst i Norge som til Norge. Det var et stort sirkus som var det som opplyst i Norge som til Norge.

I 1801 åpnet Norges første sirkusbyrå i Trondheim, og i 1800 åpnet den nye byrået med i hovedstaden. Det så ut som den i København.

Ved byrået åpnet i 1801 opplyst som et ca 40 utstillinger. Det var et stort sirkus som var det som opplyst i Norge som til Norge. Det var et stort sirkus som var det som opplyst i Norge som til Norge.

Herman Berthelsen, forfatter av boken "Sirkus i Norge"

Luigi, Arne Arnardos oldebarn, fører sirkustradisjonen videre

UTSTILLINGER PÅ TOLLBODEN

LILLESAND I BILDER, FØR – NÅ

Fotograf Trygve E. Tønnesen stod for en egen utstilling med gamle og nye bilder fra Lillesand på Tollboden. I alt 59 bilder ble vist frem, og noen av bildene var blitt fremkalt via gamle fotoglassplater. Tønnesen tok selv bilder gjennom et helt år for å fange passende nåtidsbilder. Det ble en flott utstilling som vakte bred interesse, og som nok vil vises igjen.

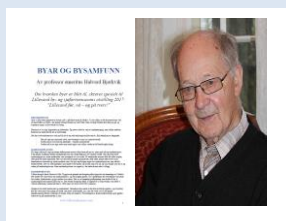

Det ble utarbeidet et eget hefte med tekster til hvert enkelt bilde av Bergliot Øie Johansen, Vidar Sørbotten og Jostein Blokhus. Trykkeutgiftene til utstillingsbildene ble sponset av Lillesand by- og sjøfartsmuseums Venner.

Trygve E. Tønnesen viste gamle og nye bilder på Tollboden, her parkeringsplassen som en gang var et lite vann.

HVORDAN BLIR EN BY TIL?

Professor emeritus Halvard Bjørkvik skrev et eget overordnet oppslag om "Byar og bysamfunn", som handler om hvordan byer i Norge er blitt til. Dette ble skrevet spesielt til Lillesand by- og sjøfartsmuseums utstilling 2017. Teksten ble trykket og gitt gratis til publikum. Bjørkvik utarbeidet også en egen oversikt over utviklingen og forflytningen fra land til by:

ÅR	Tal på byar	Folketalet i byane	Del av samla folketal	ÅR	Tal på byar	Folketalet i byane	Del av samla folketal
1530	8	10 - 12.000	Ca. 6%	1835		129.000	Ca. 10,8%
1700	11	Ca. 30.000	Ca. 6%	1855	36	197.800	Ca. 13,3%
1769	18	74.100	Ca. 10%	1900			Ca. 28%
1801	21	88.100	Ca. 10%				

Byar, forstader og tettbygde strok:	ÅR:	Del av samla folketal:
	1930	47,3%
	2017	80%

SKIFTENDE KUNSTUTSTILLINGER

I høyre side av Tollboden har kunstneren Erlend Helling Larsen holdt til gjennom 6-7 år, med atelier i 2.etg. og utstillingslokale i 1.etg. Han har sørget for skiftende kunstutstillinger gjennom sommeren i samsvar med åpningstidene til museet, og arrangement på Kulturnatta. Sist sommer var det utstillinger av blant annet Odd Gresslien, Lillesand Lappeklubb, Evy Sunnarvik og Anna Karin Tabarand. I løpet av 2017 flyttet Erlend over i nye lokaler, og heretter er det grafiker og kinosjef Christian Muri Clemetsen som har atelieret og ansvar for utlån av lokalet til kunstutstillinger. NB. Livbåten Castor II, som ses på bildet, ble i 2017 utlånt til Norsk Maritimt Museum.

METALLBILDER OG SOMMERKONKURRANSE

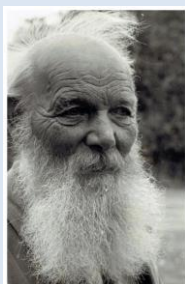
Fotofellesskapet "Visuelt bedrag", med Frode Eldegard Mindrebø i spissen, laget metallbilder med gamle lillesandmotiver og nye vinklinger på gatemotiver fra i dag. Gruppen hjalp også til med å henge opp bildene i byrommet, fra Dypvannskaia – sentrum – Eteatret – Langbrygga - flytebrygga. Utover å gi en utvidet utstillingsopplevelse, var bildene også basis for en *Sommerkonkurranse*. På hvert bilde var det en bokstav som kunne samles til et begrep. Barn kunne nøyes med å samle bokstavene og levere dem på museet.

Dessverre ble bildet fra Bankplassen stjålet, og det gjorde konkurransen ekstra vanskelig. Men noen klarte oppgaven likevel: Heine Aleksander Heldal (7 år) vant i kategorien for barn, og Knut Anonsen vant i kategorien for voksne. Begge to er fra Lillesand. De var veldig fornøyde med premiene som bestod av 2x2 hedersbilletter til Cirkus Arnardo 2018, sponset av sirkuset selv, foruten et valgfritt metallbilde og bokpremie m.m.

Metallbildene ble sponset av Lillesand by- og sjøfartsmuseums Venner!

"VANDREREN FRA LILLESAND"

Et eget monter handlet om Olaf Storemyr fra Lillesand, som var forsikringsagent. Han gikk i hele Norge fra syd til nord og på kryss og tvers. Han var godt kjent overalt, og et utall avisartikler fra hele landet forteller at det ble lagt merke til når han kom. I nesten to tiår var han et kjent fjes på landeveien, inntil han forsvant i Saltfjella i 1964. Materialet til utstillingen var utlånt av Storemyrs svigersønn, Olaf Gangså.

BLINDLEIA OG "DE REISENDE"

Innenfor Museumsbutikken viste vi tegninger fra Blindleia av Johan A. Jørgensen (gitt til museet av Lillesand menighetsråd). Fordi mange var begeistret for utstillingen om "De reisende" som ble vist i det påfølgende rommet, beholdt vi denne et ekstra år. De Reisende dro tidligere langs Sørlandskysten, og ikke minst i Lillesand, i helårsbebodde fiskeskøyter.

Bredesen-familien. De fleste av barna ble født om bord i båten.
Dannevig foto, Arendal

Til utstillingen fikk vi låne den fine filmen om "Skjærgårdens omstreifere" av Einar Guldvog Staalesen/NRK til gratis visning. AAMA (Aust-Agder Museum og Arkiv), Gunvald Opstad og Anders Bjørnholmen m.fl. har lånt ut tekster, bilder og gjenstander. Kanskje spesielt i vår tid, hvor nesten alt er regulert, er det spennende å høre om dem som for ikke mange år siden levde utenfor vanlige lover og rammer...

MARKUSROMMET

I det innerste rommet i annekset er det blitt arbeidet tidlig og sent av frivillige, men det var lukket for publikum. Hva som kommer ut av dette, er noe vi får se i løpet av 2018.

VINDUSUTSTILLINGER

I portvinduene ut mot Nygårdsgata var det bilder fra årets utstillinger, som for eksempel en gammel hestevogn (Lillesand i bilder – før) foran museets hestetrille fra Kaldvell. Bilde av Luigi fra Cirkus Arnardo og en fotomanipulasjon av Agnete Ulff fra 1640 var et hint om utstillingene i hovedbygningen. Til jul var det julepynt og juleutstillinger.

OMTALE

Tyveriet av metallbildet ble omtalt i flere aviser og radiokanaler.

Vi har fått fin omtale og oppfølging i Lillesands-Posten og Radio L gjennom hele året, og i Høyvågavisa – så lenge det varte. Agderposten har også gitt plass til museet. Som noe helt spesielt, ble museet også omtalt i "Aust-Agder Arv 2017" s.97. Her ble det henvist til utstillingen på Lillesand by- og sjøfartsmuseum i 2016 om lillesandskipet D/S "Ocean Liberty" .

MUSEUMSNEMNDA

Museumsnemnda har en sentral oppgave som støtteorgan for museet og som forum for museale drøftelser. Nemnda har gjennom året avholdt 10 regulære møter. Nemndsmedlemmer har også hjulpet til ved arrangementer, dugnadsarbeid og som vaktmannskap. Nemnda er legatstyre for Fam. Henrik Hansens legat, men det ble ingen utbetaling i 2017.

Følgende er med i museumsnemnda for perioden 2015-2019: Helge Røed (leder), Elisabeth Franck Danielsen (sekretær), Lise Andersen, Kristen Edvard Skaar, Anne Bjørkvik og Hege Marie Holthe. Varamedlemmer: Jan Erling Tobiassen og Nils Martinius Justvik. Dessuten blir leder av Lillesand by- og sjøfartsmuseums Venner, for tiden Erlend Helling Larsen, innkalt til møtene. Elin Hegli Bugge har steppet inn for Erlend, når han har vært forhindret.

LILLESAND BY- OG SJØFARTSMUSEUMS VENNER

MUSEUMSBUTIKKEN

Museet har mange dugnadsgrupper, og de frivillige bak Museumsbutikken skaper et økonomisk fundament for selve museets virke. Dessuten er butikken en fin attraksjon i seg selv. Vareutvalget gir et godt innblikk i hva som produseres av kunsthåndverk i kommunen, i tillegg til eldre og nyere lokallitteratur og suvenirer. Museumsbutikken holdt i 2017 åpent i hele museumssesongen og i adventstiden. Dette er mulig takket være flott innsats fra butikkansvarlig Jonathan Sanders, Elin H. Bugge og de rundt 20 tilkallede vaktene.

Fordi butikken går med overskudd, fikk museet gjennom året økonomisk støtte til både utstillingsgjenstander og utstillingskostnader. Som noe ekstraordinært, sponset venneforeningen i 2017 innkjøpet av en gallionsfigur (Intet sjøfartsmuseum uten!), laget av Anna Karin Tabarand, og dessuten trykkingen av en ny museumsbrosjyre. Brosjyren var utarbeidet av Rita Strandmyr fra Skiltverkstedet og ble trykket av Trond Print Design AS.

Venneforeningens styre består av Erlend Helling Larsen (formann), Jonathan Sanders (butikkansvarlig), Elin Hegli Bugge (sekretær og nestformann), styremedlemmene Dag Ellefsen og Karin Thorup Bjorvatn, med Sven Øverbø og Anders Bjørnholmen som varamedlemmer. Valgkomiteen består av Åsne Svendsen, Gerd Meyer-Hansen og Odd Eigeland. Carl Jon Hansen står for regnskapet, og Per Tollef Knudsen er revisor. Medlemsbasen har registrert 220 medlemmer.

Det var høyst fortjent at leder av butikken, Jonathan Sanders, fikk museets ærespris, julveprisen 2017. Den ble overrakt av ordfører Arne Thomassen til musikk av Dag Ellefsen og Magne Haugen. Jonathan har ledet butikkdriften suverent i over fem år.

Foto: Arne Lunde

DUGNADSARBEID VED MUSEET

Utover det store arbeidet som legges ned i Museumsbutikken, har det vært en flott innsats i dugnadsgrupper innenfor registrering (tekstiler, gjenstander, bøker), fotoarkiv, snekkerverksted, fotografering og utstillingsarbeid, tekstarbeid til utstillingshefter, vakt hold og arrangementshjelp, oppussing av annekset og drifting av kunstutstillingslokaler. Vi hadde 'vårinn' i april hvor frivillige hjalp til med å gjøre museumsbakgård og hage klar til sommersesongen.

Totalt ble det registrert 774 oppmøter av frivillige i 2017. Det ble registrert 2.417 nedlagte arbeidstimer. Tallet er egentlig en god del høyere, siden mye av det frivillige arbeidet ikke blir registrert. Skulle de frivillige ha fått betaling for det som er blitt registrert, med for eksempel kr.200,- pr. time, hadde det tilsvart rundt en halv million kroner 2017.

Elin H. Bugge, Elisabeth Franck Danielsen, Dugnadspause, Tove Elisabeth Svendsen, Vidar Sørbotten og Gerd Meyer-Hansen

GENERELL HJELP: Vi har et korps av frivillige som stiller opp ved arrangementer og annet forefallende arbeid, og her må særlig Elisabeth Franck Danielsen, Elin Hegli Bugge, Sven K. Øverbø, Vidar Sørbotten, Pål Osjord, Odd Eigeland, Åsne Svendsen, Tove Elisabeth Svendsen, Frederik Schulz og Kristen Edvard Skaar nevnes. Alvhild Gulbrandson har hjulpet med opplæring av sommerguidene, ikke minst i museumsrensjøring. Sven H. Svendsen fra Lillesand Sjømannsforening spanderer ofte en kaffetår. I tillegg kommer den store innsatsen til fotograf Trygve E. Tønnesen, som utover å stå for fotoutstillinger, også har fotografert begivenheter på museet sammen med fotograf Arne Lunde fra "Norge Rundt".

Fra Lillesand kommune må nevnes Terje Elseth, som har bidratt til trykkingen av mange plakater. Siv D. Risdal Larsen er en god hjelp til å få det formelle i orden rundt ansettelse av sommerguidene, og kultursjef Magne Haugen bidrar med både musikk og kommunal rådgivning. Kommunerørget, Arkivet, Struktur1 og IT ved Andreas Brovig og John Graneng er gode å spørre til råds. Ordfører Arne Thomassen stiller opp for museet ved både større og mindre arrangementer.

REGISTRERING: Gruppene som står for tekstil, bok og gjenstandsregistrering fortsetter for fullt, og snart er gjenstand nr.1.000 digitalisert i museumsprogrammet Primus. Det er Svein Eirik Aslaksen og Aase Bach Kristensen som står for dette. Tekstiler er blitt registrert av Alvhild Gulbrandson og Gerd Meyer-Hansen.

Museets boksamling av hovedsakelig lokallitteratur blir stadig oppgradert av Arild Nielsen og Niels Damgaard. Til nå er **505** titler registrert. Boksamlingen vises på denne internettadressen: <https://www.librarything.com/profile/Lillesandmuseet>

Noen av registreringshjelperne: John Gustav Johansen, Vidar Sørbotten, Niels Damgaard, Arild Nilsen, Svein Eirik Aslaksen, Åshild Danielsen (praktikant), Alvhild Gulbrandson og Aase Bach Kristensen

FOTOGRUPPEN: Takket være flott støtte til innkjøp av teknisk utstyr fra kommunens IT-avdeling i januar 2017, ved Andreas Brovig, er vår nye fotogruppe på Tollboden kommet godt i gang og møtes flere ganger i uken. Vi har fått tilgang til mange interessante fotoalbum, og til nå er nærmere 300 av bildene blitt scannet og beskrevet, se selv på www.agderbilder.no. Abonnement på Agderbilder koster kr.5.500,- i året, som betales av museets driftsbudsjett.

Fotogruppen består av Niels Damgaard, Vidar Sørbotten, John Gustav Johansen, Bergliot Øie Johansen, Jostein Blokhus og IT-ekspert Svein Eirik Aslaksen. Per Ariansen, har vært til god hjelp ved spesielle spørsmål. Internettforbindelsen har vært vanskelig, og vi håper at dette kan bedres i løpet av 2018. Det har hovedsakelig vært arbeidet med fotosamlingene til Solveig Hansen og Helge Haldorsen i 2017.

SNEKKERVERKSTEDET: Odd Eigeland, Vidar Sørbotten og Pål Osjord, har lagt ned en stor innsats på Snekkerverkstedet. Her har det vært reparasjoner og finjusteringer av maskinene, og gjennom året ble det laget skolebenker i gammel stil til pultene i den gamle skolestua. Benkene var laget etter modell av gamle skolebenker fra Eikeland, og malt etter den standarden og farge som var vanlig.

Høsten 2017 startet de opp en møysommelig restaurering av museets nedslitte høyvogn. Ved skolebesøk og omvisninger er verkstedet blitt åpnet og maskinene presentert i full gang med hjelp av blant annet Sven K. Øverbø.

Vidar Sørbotten, Odd Eigeland og Pål Osjord fra dugnadsgruppen og elever fra Borkedalen skole som har tatt i bruk benkene som ble laget på snekkerverkstedet til museets skolestue

Hans Viktor Bjørkestøl 1945 – 2017

Vi mistet en av våre museumsvenner i 2017.

Hans Viktor Bjørkestøl var med på den store jobben med å montere snekkerverkstedet i museumsbakgården i 2012-14.

Museet takker for innsatsen og lyser fred over hans minne.

EKSTRAHJELP: I 2017 kom det helt overraskende to skjegg-fagre hjelpere helt fra Danmark. Det var ikke få timer Anker og Peter bidro med for å gjøre utstillingene i museet klare til åpningen. De kom i seilbåt til Lillesand fra øya Mors, og ble liggende værfaste i flere uker til stor fornøyelse for museumsbestyreren, siden det viste seg at de var fulle av arbeidslyst.

"MARKUSROMMET" OG REHABILITERING AV ANNEKSET: I forbindelse med en fremtidig planlagt utstilling om fiskeren Markus, basert på Gabriel Scotts bok, "Kilden", har vi en dugnadsgruppe bestående av Sven Øverbø, Anders Bjørnholmen og Kristen Heldal, Ingjerd Modal, Tøtta Mollestad og fotograf Trygve E. Tønnesen. De har lagt ned en formidabel innsats, og ikke minst med å skaffe gjenstander! Her er ingenting overlatt til tilfeldighetene: Hvis det står at fiskeren Markus hadde en blå vase med perlekrans og gullringer på, i boken, ja, så skal den finnes i på bordet. Madrassen skal være av halm og hjemmevevet stoff, selv om den ligger skjult i sengebriksen. Åpningen av rommet er planlagt å foregå i sommerhalvåret 2018.

Fotograf Trygve E. Tønnesen, Anders Bjørnholmen, Tøtta Mollestad, Ingjerd Modal, Sven K. Øverbø og Kristen Heldal

MUSEUMSBRØNNEN

Våren 2017 forelå den dendrokronologiske undersøkelsen (aldersbestemmelse ved årringer i tre) av bjelkeveggene i det innerste rommet i annekset bak Museumsbutikken. Den var utarbeidet av seniorforsker Niels Bonde ved Nationalmuseet i København. Undersøkelsen fastslo at oppførelsestidspunktet for bygningen kunne settes til 1845/46. Hovedmuseet ble bygget i 1827 og bakgårdsbygningene stod ferdige i 1833. Den bakerste sidebygningen kom altså til en del år senere. Aldersundersøkelsen var viktig basis for den senere arkeologiske utgravningen av brønnen i rommet ved siden av. Brønnen ble avdekket i 2016, under gulvet, i rommet bak Museumsbutikken, i forbindelse med oppussingsarbeider.

Høsten 2017 ble det foretatt en arkeologisk utgravning ved arkeologene Ingunn Dahlseng Håkonsen og Nils Ole Sundet fra Seksjon for kulturminnevern i Aust-Agder Fylkeskommune. Det var en utfordrende oppgave og ikke helt ufarlig, siden det underveis i utgravningen var fare for at brønnen kunne rase sammen. Det oppstod etter hvert en dyp respekt for arkeologenes arbeidsmoral, der de klatret opp og ned i brønnmørket. Brønnen viste seg å være rundt 2,5m dyp og tørrmurt. For å komme helt i bunn, måtte brønnen slamsuges den siste halvmeteren. De fleste funnene var i den øvre delen. Konklusjonen tyder på at det dreier seg om en landsbybrønn fra 1700-tallet.

Vi har søkt og fått grønt lys til å legge glassgulv over brønnen, slik at den heretter vil være synlig for publikum. Ferdiggjørelsen vil foregå våren 2018. Hele rapporten om brønnen kan leses på Aust-Agder Fylkeskommunes hjemmeside, og her var brønnen også det utvalgte Kulturminnet i november 2017:

Se her: <https://www.austagderfk.no/tjenester/kulturminnevern/2017/kulturminne-oktober-bronnen-under-gulvet-i-lillesand-by--og-sjofartsmuseum/>

Arkeologene Nils Ole Sundet og Ingunn Dahlseng Håkonsen

ARRANGEMENTER 2017

Det ble avholdt flere foredrag, konserter og andre arrangementer på museet i løpet av året. På 17.mai holdt professor i historie, Berit Eide Johnsen, foredrag om "Sørlandsk Skipsfart". Fotograf Peter Lukas lanserte fotoboken "Forandring Lillesand" og holdt foredrag om boken på museumsåpningen i juni. Masterstudent Markus Mindrebø holdt foredrag om "Nordmenn i Bysants" i juli.

Peter Luchas holder foredrag om boken "Forandring Lillesand" på museumsåpningen. Plakat for konsert og foredrag på museet i juli

På museumsåpningen hadde Else Rønnevig et innlegg om byutvikling, og Frode Eldegard Mindrebø om fotografering. Kulturskolen hadde en fin konsert i april, og det samme hadde Trio Haydn i juli. Et nytt opplegg om Jacob Justssøn Ulff, Lillesands første offisielle innbygger, ble avholdt i bakgårdsbygningene ved Hilde Eskild, Anne-Marie Steen og Terje Ellefsen. Alle kommunens fjerdeklassinger var med på dette.

Museet deltok som alltid på Vervendagen, med god hjelp av Elin Hegli Bugge, men i år gikk det ikke så godt: Paviljongen vår blåste på sjøen!

Kulturminnedagene, i form av en byvandring til tidligere industribygninger, var det leder av museumsnemnda, Helge Røed, som stod for, i samarbeid med Vestre Moland og Lillesand Historielag. Kulturnatta bød på mystiske spøkelser i museumsbakgården. De ble ledet av I. amanuensis i teatervitenskap, Anne Bjørkvik, også hun medlem av Museumsnemnda. Hennes studenter fra teaterlinjen i Grimstad, Marit Elise Worren Kløcker, Heidi Kristine Stø Arntzen, Sigbjørn Lien og Anders Kløverfeldt Gliddi viste seg som fremragende spøkelser!

Anne Bjørkvik med noen av spøkelsene i bakgården! Foto: Arne Lunde

JUL, JULEMARKED og JULVEFEST

Til advent ble julelysene på museet tent, vi fikk juletre utenfor, og juleutstillingene i portene ut mot Nygårdsgata ble åpnet med nisser og Jesusbarn. I samarbeid med Rotary var det julemarked den 9. desember i Rådhusparken og Museumsbakgården med flere tusen besøkende. På museet var det både lefsebakst ved Odd Eigeland og full drift av snekkerverkstedet ved Sven Øverbø og Pål Osjord. Like oppunder jul arrangerte museet en Julvefest for alle de frivillige som er tilknyttet museet, som takk for innsatsen. Vi innkalte, som noe nytt, også til et frivillighetsmøte i desember for alle som vil jobbe med utstillingene 2018.

Odd Eigeland i vigør med lefsebakst

Folk i museumsbakgården

"Historieteltet"

GAVER TIL MUSEET

Leif Lindland med trerota

Museet har fått mange fine gaver i løpet av året, blant annet en 3.000 år gammel trerota av Leif Lindland. Han gav også en tavle med alle de 23 offisielle norske tresortene. Fra Hedda Ibsen fikk museet tekstiler og gjenstander fra Flørenes. Vilde Bjerke gav museet en sårt tiltrengt støvsuger og egne bøker til Museumsbutikken. Fra Lillesand by- og sjøfartsmuseums Venner fikk museet en gallionsfigur. Siv og Jørgen Kåringen Bakkemoen gav mange gamle leketøysaker. Charles Kræmer gav et maleri av M/B "Øya", og Roald Halvorsen kom med en verktøyskiste fra seilskutetiden. Siri Mollatt gav flere bøker til skolestua. m.m.

Vestre Moland og Lillesand Historielag støttet museet med hjelp til abonnement på www.Agderbilder.no med kr.2.500,- (engangssum) og utgivelser fra laget. Professor Berit Eide Johnsen, tidligere leder av museumsnemnda, gav museet den første utgaven av "Lillesands historie 1800 – 1850" som utkom høsten 2017, skrevet av henne selv.

MS "RIO DE JANEIRO"

Lanternen er utstilt på museet

Spesielt nevnes må også lanternen fra det tyske troppe-transportskipet MS "Rio de Janeiro" fra 2.verdenskrig. Lanternen er en gave til Lillesand kommune som museet har fått til oppbevaring. Etter at skipet ble lokalisert på havets bunn utenfor Ågerøya, har dykkere vært nede og filmet vraket. Noen ganske få gjenstander er blitt tatt opp, blant annet denne lanternen. Den er en viktig gjenstand bak fortellingen om dramaet i sjøen utenfor Lillesand, den 8.april 1940.

Givere er dykkerselskapene Agder-Tech as, A-dykk as og Aquasub as.

ØKONOMI

Budsjettet for 2017 lå på samme nivå som i 2016, på litt i overkant av kr.600.000,-, som er særdeles lavt i forhold til andre museer vi kan sammenligne oss med. Aust-Agder fylkeskommune bidro, via AAMA (Aust-Agder Museum og Arkiv), med kr.242.400,-. Budsjettet inkluderer lønn til bestyrer, lønn til sommerguider, utstillinger og drift. For museumsbestyreren betyr det lave budsjettet ingen deltakelse på kurs, konferanser eller møter i for eksempel Museumsforbundet, selv om det kunne være behov for faglig påfyll og museumskollegialt samvær. Det hadde heller ikke vært mulig med de fine fotoutstillingene i Tollboden, hovedmuseet og i byen, om ikke det hadde vært for det ekstra tilskuddet fra museets venneforening på kr.40.000,-. Dette kom i tillegg til gallionsfiguren som museet fikk i gave. Det er ikke til å få sagt ofte nok, hvor betydningsfullt bidraget fra venneforeningen er for museet!

INNTEKTER

Museets egne omvisnings- og billettinntekter var på kr.30.584,-. Alle skoler, barnehager og flyktningmottak kommer gratis inn, og det er gratis adgang til Tollbodens og Museumsbutikkens bakenforliggende utstillinger. Entré til hovedbygningen kostet kr.40,- for voksne og kr.10,- for barn. Som i foregående år, har vi hatt billett fellesskap med Meta Hansen-huset, som betyr at én billett gir adgang begge steder. Selv om vi begge taper inntekter, regner vi samarbeidet som så viktig at vi vil fortsette med det.

På tampen av året ble det inngått ny husleieavtale med Lillesand Sjømannsforening, som holder til i museumsbygningen. Søknader om leie av lokaler skal heretter stiles til enhetsleder for kultur. Odd Steindal, sjef for Enhet for Teknisk Drift (ETD), har godkjent at husleien fra nå av skal tilfalle museet. Det gir en kjærkommen ekstraintekt.

VARSEL OM NEDTRAPPING AV MIDLER TIL MUSEET

På et møte med direktør Jan Ledang fra AAMA i april 2017, ble det varslet nedtrapping av midler til museet med 25 % årlig fra 2018. Leder av museumsnemnda, Helge Røed, arrangerte et møte med ordføreren og fylkespolitikere i Lillesand. Her påpekte Røed viktigheten av at det ikke skjer nedtrapping, dels fordi museet i forveien har et svært lavt budsjett, men også fordi det kan få konsekvenser i forbindelse med fylkessammenslutningen og den fremtidige fordelingen av midler til museene. Da strategisk notat for museumsutvikling i Aust-Agder var til behandling i kultur-, nærings- og helsekomiteen i Aust-Agder fylkeskommune, avgav komiteen følgende enstemmig tilleggsinnstilling, etter forslag fra leder Andreas Brovig: *"Støtten til ikke-konsoliderte museer videreføres frem til fylkessammenslåingen, med samme nivå som i 2017"*. Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt i Fylkestinget 24.10.2017. Stor takk til Andreas.

ABONNEMENTER

Digital registrering av museumsgjenstander og foto er en innsats som blir gjort for den samlede kultursektoren i Norge. Det er betydningsfullt å vite hva Norge har i nasjonalt eie. Det betyr noe at historiske bilder er tilgjengelige. For et fullt abonnement på de programmer som er nødvendige for disse registreringene, vil det koste museet rundt kr.45.000,- i året. Det sier seg selv at det er en så tung post i museets budsjett at det vil blokkere for alle andre aktiviteter og utstillinger. Derfor har vi hittil valgt en billigere løsning ved at gjenstandsregistreringen kun digitaliseres, men ikke publiseres. Ingen kan dermed gå inn på nettet og se hva vi har på museet i Lillesand. Museet betaler nå rundt kr.12.500,- årlig i abonnement for å få lov til å bruke registrerings-programmet Primus gjennom en lisens hos AAMA, uten publiseringsrett. Museet betaler videre kr.5.500,- for å utgi bilder på www.Agderbilder.no. Vestre Moland og Lillesand Historielag støttet i 2017 dette med kr.2.500,-, men det var en engangssum.

Vi håper sterkt på at vi kan få komplette abonnementer, og at de for fremtiden kan innlemmes i kommunens samlede lisens- og abonnementskostnader. Det ville gjøre at museets samlinger kunne bli offentlig tilgjengelige uten å knekke museets budsjett.

ANNONSER

Vi har brukt i alt kr.2.396,- på annonser i 2017. Dette inkluderer annonsering til alle arrangementer og til museumsåpningen. Vi kunne nok fått mange flere besøkende med et høyere annonsebudsjett, men så lenge museet bare har én fast ansatt, + sommervikarer, så har vi ikke kapasitet til så mange flere gjester.

SOMMERGUIDER

Mikkel med gitaren og Gunhild. Karianne var i tillegg til å være sommerguide, også modell til utstillingen på museet.

Foto av Karianne: Aleksandra Johansen.

Vi har fått strålende tilbakemeldinger på sommerguidene Karianne Harrendran, Mikkel Granrud og Gunhild Slågedal. De har arbeidet som guider ved museet i flere år, og det har vært en stor glede at de har trivdes nok til å søke igjen. Alle tre er selvstendige, intelligente og serviceinnstilte, så sommersesongen gikk som en drøm. Vi startet med et kurs i brannsikkerhet i samarbeid med KBR.

OMVISNINGER

Vi har hatt **252** omvisninger for turister, konferansedeltakere og andre besøkende i 2017. **23** skoleklasser/barnehager har fått innføring i Lillesands historie. Disse kommer alltid gratis inn. Gratis inngang fikk også Arendal Borgerlige Militaire som til gjengjeld lovet å stille opp for museet ved passende anledning i sine flotte historiske kostymer. Det skal vi nok få fornøyelse av! Fint var det også å bistå noen av Hotel Norges gjester fra Miljødirektoratet og Den polske ambassaden og bli høyt verdsatt for det.

Ekstra moro var det med besøk av håndverkersamlingen fra hele Agder, under ledelse av Seksjon for Kulturminnevern, i Aust-Agder Fylkeskommune. Museet kunne by på både reimdrevet snekkerverksted i full gang, en titt på arbeidet som pågår med å gjenskape et historisk rom, samt utskiftning av tømmerstokker i en laftet vegg i bakgården. Lafte-arbeidet er i gang for fullt og er en nødvendig og krevende oppgave som sorterer under ETD, kommunens "Enhet for Teknisk Drift".

Museet er normalt åpent for publikum fra midten av juni til midten av august. Det er en nødvendig del av driftsformen for i vinterhalvåret å få ro til å produsere nye utstillinger, men det foregår aktiviteter og dugnad gjennom hele året. Omvisninger kan avtales året rundt. På grunn av besparelser på kulturfronten i Lillesand kommune, hadde museet ikke budsjett til å holde åpent mer enn én uke i august.

SAMARBEID

Museet har hatt et godt samarbeid med Seksjon for Kulturminnevern i Aust-Agder Fylkeskommune, både med tanke på arkeologisk utgravning og generell veiledning. Videre har vi vært glade for samarbeidet med Gabriel Scott Selskabet, Fotofellesskapet Visuelt Bedrag, Vestre Moland og Lillesand Historielag, Høvåg museums- og historielag, Verven Kystkultursenter, Kulturskolen, Lillesand Folkebibliotek, Lillesand kommunes kulturkontor, Rotary (julemarkedet), Hotel Norge, Handelsstanden (Kulturnatta), Meta Hansen-huset

(billetter), LUS – Lillesand Ungdomsskole (leirskoler) og KBR (Kristiansand Brannregion, opplæring i brannsikkerhet).

Vi har hatt et veldig godt samarbeid med vaktmester Dagfinn Berge, samt Odd Steindal og Håkon Boge fra ETD, som har vært fantastiske til å sørge godt for det byggetekniske ved museet i 2017. De stiller også flott opp for museet med mange av de utlegg det har vært til snekkerverkstedet og "Markusrommet". Dessverre flyttes vaktmestrene i kommunen stadig over til nye avdelinger, som medfører at kompetansen på museumsbygningenes mange særegenheter må opparbeides på nytt, om og om igjen. Museumsanlegget er sårbart, så det er håp om at stabilitet kan prioriteres, ved en fast tilknyttet vaktmester.

POSTKORT

Museet fikk en ny postkortserie i 2017 laget av Frode Eldegard Mindrebø. Den består av 10 forskjellige kort. Det fine med serien var at vi for første gang også har fått postkort fra bakgårdsbygningene. Utgivelsen ble støttet av Lillesand by- og sjøfartsmuseums Venner.

NY LOGO

Utarbeidelsen av den nye museums-brosjyren har vært svært tidkrevende, men takket være at Rita Strandmyr fra Skiltverkstedet viste uendelig med tålmodighet, kom vi i mål. Hun bidro i samme forbindelse også med en fin

tegning av Museumsbutikken og med ny logo til museet.

AVSLUTNING: BYENS ARVESØLV

2017 ble et veldig godt museumsår. Det er fantastisk å oppleve den store dugnadsinnsatsen, og ikke minst se de gode resultatene av den. Vi klarer oss på små midler og bruker nesten ingen penger på annonsering, og likevel har vi flotte besøkstall. Den lokale oppslutningen rundt museets arrangementer og arbeidsoppgaver, samt de mange gavene vi mottar, gir en del motstandskraft til å tåle trusler om nedskjæring og trang økonomi. At så mange er glade for museet, gir optimisme!

I forbindelse med at vi arbeider på en ny museumsplan, lar jeg visjonen for museet være det siste ordet i denne årsmeldingen:

Lillesand by- og sjøfartsmuseum skal være byens arvesølv: brosjen på brystet, sverdet i sliren, den felles hukommelse: det vi kjemper for!

05.03.2018,

Museumsbestyrer Anne Sophie Høegh-Omdal